

Да посрещнем нашите съседи с “Добре дошли в област Видин”

Достолепно разположен на големия завои на европейската река Дунав, потънал в зеленина, запазил духовните следи на времето, древният Видин – центърът на областта – носи атмосферата на неповторимост и непреходност. Двадесет и три века история е съхранена в един от най-старите градове в Европа. Гости от близо и далеч са добре дошли, за да открият памет, наситена с личности, батални сцени, триумф и саможертва.

Още в III век пр. Хр. келтите построили тук селище с име Дунония (високо и укрепено място). Римляните дооформили крепостта, имаща за цел да пази крайдунавския граничен път и я нарекли Бонония. В резултат от преселения на Балканския полуостров, започнали след средата на VI в. и възникването на Първата българска държава по тези земи, градът става център на една от тогавашните десет области и получава името Бдин (от думата бдя – пазя, охранявам). В края на X век започва усилено строителство на нови крепостни стени. След втората половина на XIV век селището е център на независимо феодално княжество начело с цар Иван-Срацимир. По време на неговото управление в града са построени многобройни църкви и манастири. Днес античният римски, средновековният български, византийски и турски, както съвременният Видин представляват единство от разнообразни културни пластове.

През първите години след Освобождението видинските общинари заварили града само с няколко по-прилични за тогавашното време улици, но с множество непроходими от кал сокаци и започнали благоустройство. С помощта на архитекти от Виена и Будапеща на брега на реката скоро се извисяват сгради в стиловете барок и сецесион, декорирани в духа на класицизма и късния италиански ренесанс. Отварят врати фабрики, мелници, спиртоварни. През 1923 г. Видин се свързва с железопътната мрежа на страната, в града светва първата електрическа крушка, усилено се изгражда водоснабдяване и канализация. По-ниските квартали се отводняват, блатата се пресушават. Оформя се една от най-атрактивните части на града с пристанището и градската градина.

Исторически сформиралото се пространство на града и красотата на сградите, разположени в него, реката, в която той се отразява, зеленината, която го обгръща и атмосферата, предизвикана от духовните следи на времето, са сърцевината на Видин и неговата уникална идентичност.

Да се представим на нашите съседи

Област Видин се населява от над 100 000 души, чийто начин на живот се определя от контакта с другостта отвъд границата. На север са румънските съседи, а на запад – сръбските. Фериботната връзка с Калафат през река Дунав и строящият се мост, двата трансевропейски коридора – № 4, свързващ Югоизточна с Централна Европа, и № 7 – по реките Рейн, Майн и Дунав превръщат видинчани в граждани с транснационална идентичност, чието настояще и бъдеще зависи от способността им да превърнат в капитал общуването си с други култури. Миналото, от друга страна, е също доказателство за традиционното възприемане на различието като ценност. Православните християни, които са доминирали по тези земи, са построили църквата „Св. Вмчк. Димитрий“ – вторият по големина храм-паметник след „Александър Невски“ в София, но са участвали в градежа и на Еврейската синагога – също втората по големина в България след софийската, както и на паметниците на Османската култура – „Кръстата казарма“ и Джамията, библиотеката на Пазвантоглу. Усещането за другостта като ценност е част и от разностранния талант на художника Жул Паскин, роден във Видин през 1885 г. Известен с живопис, акварел, пастел, рисунки, скици, литографии и оригинални илюстрации, той е една от най-живописните и популярни фигури на артистичния живот на Америка и Европа между двете войни на 20 век.

Едно от най-значимите събития за видинчани е провеждането на Есенен панаир. Неговото начало е в далечната 1896 г., когато се организира голяма земеделско-скотовъдна изложба. Благодарение на интереса от близо и далеч това изложение се превръща в ежегодно, ползва се с изключителна популярност у нас и сред съседите, търгуват се местни и чуждоземни стоки. До 1960 г. Видинският панаир се провежда до т. нар. „Видболска капия“, а след това в парк „Нора Пизанти“. Провеждането му е било прекъснато в средата на 90-те години на миналия век, за да бъде възстановено отново през 2007 г. за радост на местните хора и гостите на областта.

Гражданите на областта са свикнали с празниците от своя културен календар – Международния фолклорен фестивал на влашката песен и танц с участието на състави от Румъния, Сърбия, Видин и региона; фестивала „Танци край Дунав“; деня на Видин, отбелязван на Димитровден (26 октомври).

Типичен за град Кула е обичаят „Къпачи“, който има над 100-годишна традиция. В нощта на Йордановден срещу Ивановден къпачите – група от 7, 9 или 11 души, обикаля из града и посещава именниците – Йордан, Йорданка, Иван, Иванка и всички, които са били младоженци през изминалата година. Двама от къпачите са облечени като булка и младоженец, а лицата им са маскирани, за да не бъдат разпознати. „Булката“ е главният къпач. „Тя“ носи котле, пълно със светена вода и къпе с нея за здраве. „Окъпаните“ пък се отплащат с пуканки, месо, суджуци, вино и пари.

Да покажем на съседите наши любими места

Всеки видинчанин с удоволствие ще придружи своите гости по централната улица „Търговска“, до сградата на Регионален музей „Конака“, до катедралата „Свети Димитър“, до Паметника на загиналите офицери и войници от III Бдински полк във войните 1912–1913 г. и 1915–1918 г., Художествената галерия, Мавзолея на Екзарх Антим I. Любимо място на местните хора е и крепостта „Калето“. Тя е изградена в периода от 1690–1720 г. и има формата на полукръг с диаметър 1600 м по река Дунав и двойна каменна стена откъм реката. Преданията гласят, че след построяването ѝ Видин не е бил превзет от противник по време на военни действия. Символ на града е крепостта „Баба Вида“ – най-запазеното средновековно отбранително съоръжение в България. От 1958 г. замъкът е отворен за посещения, в него е устроен и музей, за да се нареди сред 100-те национални туристически обекта на България. От височината на кулите се открива гледка към многобройните цветни градинки и зелени площи с красиви имена – „Градината над рова“, парк „Владикина бахча“, парк „Белите брези“, лесопарк „Майски лес“ и Ловният парк. Чудесен финал на разходката са крайградските зони за отдих „Орляка“ и „Божурица“, където рибари и ловци се отдават на любимото си хоби.

Видинчани ще отведат посетителите на областта на около 50 км от Видин до град Белоградчик, където се намира една от най-известните природни забележителности на България – природният феномен „Белоградчишки скали“. Скалите се простират на 30 км дължина и 3 км ширина. Величествената гледка се превърна в една от номинациите за новите 7 чудеса на света. Множеството скални форми (червени пясъчници), които природата е ваяла с векове, в съчетание с многообразието на растителния и животински свят около тях, е отключило фантазията на местните хора, които са ги нарекли Момина скала, Конникът, Ученичката, Мадоната, Адам и Ева, Кукувицата, Близнаците.

Белоградчишкият регион край село Рабиша привлича многобройни посетители с пещерата „Магура“ – една от най-големите и най-красиви български пещери. Възрастта ѝ се определя на около 1,5 – 4 млн. години. Тя представлява подземен лабиринт, чийто разклонения имат дължина около 2,5 км. В галериите на първата благоустроена българска пещера могат да се наблюдават множество естествено образувани причудливи форми от сталактити, сталагмити и сталактони, наподобяващи хора, животни, водопади и т.н. Пъстро обаяна с праисторически рисунки, скътала в недрата си най-богатата галерия от над 700 скални рисунки на Балканите, правени с прилепско гуано, пещерата е под егидата на ЮНЕСКО и е паметник на културата с международно значение.

Да представим на съседите наши водещи организации

Видинска област има предимството да развива своето стопанство в контекста на кохезионната политика на Европейския Съюз и трансграничното сътрудничество. От 2002 г. се работи по инициативата за българо-румънско-сръбски еврорегион „Дунав 21“, която обединява усилията на три национални периферии за привличане на инвеститори и ресурси по европейски програми.

Доскоро за облика на индустрията в региона са определящи химическите производства. Представители на сектора са „Видахим“ АД (производство на пневматични гуми), „Феропласт“ ООД и „Кула Ринг“ АД (производство на каучукови изделия). Не са малко и представителите на строителната промишленост и машиностроенето. Известна тук е „Випом“ АД с утвърдено име на дългогодишен производител на центробежни помпи, вихрови и диагонални помпи и резервни части. Главните експортни пазари на фирмата са Русия, Украйна, Македония, Алжир, Франция, Германия, Египет, ЕС, САЩ. „Аглия и Бан“ ООД е друго предприятие, насочено към производство на латекс, фасаген, лепила, грунд и др., както и към търговия със строителни материали. Шивашката промишленост в града е представена в лицето на фирми като: „Вида Стил“, която има над 90% частно участие, експортно ориентирана е и има добри позиции на западните пазари, и „Бдинтекс“ ЕООД – новосъздадено предприятие, което работи с високотехнологично оборудване и реализира готовата продукция изцяло на външния пазар. В сферата на винарството и винопроизводството отличителен представител е „Магура“ АД. Предприятието произвежда каберне, мерло, гъмза, ракацител, естествено пенливо вино (бяло и червено) и ракия. „Ел Би Булгарикум“ е акционерно дружество със 100% държавно участие. В него няма чужди капитали, но по междуправителствено споразумение се работи с международни организации. Към дружеството функционира Център за наука, развитие и производство в млечната промишленост.

На територията на общината се намира единствената мина в страната за добив и преработка на гипс в с. Кошава. Поради тази причина не са малко фирмите, заети в преработката на гипса и производството на гипсови изделия. Като най-значими представители могат да бъдат споменати „Гипс“ ЕАД (производство на гипсови лепила и смеси) и „Кнауф – Гипсофазер“ АД (производство на гипсови плоскости и гипсофазерни плочи). Интересен факт е, че „Кнауф – Гипсофазер“ АД към момента е единственият производител на гипсови строителни плоскости на Балканите, със 100% чуждестранно участие.

В област Видин са активни и редица неправителствени организации: Агенция за регионално развитие и бизнес център, Индустриална стопанска асоциация, Сдружение „Европейски просперитет“, Културно дружество на власите в България, Общност на румънците в България, Сдружение „Дъга над Дунав“, Сдружение за екология, спорт и туризъм и редица други.

Да кажем на съседите защо Екзарх Антим I означава много за нас

Видинчани се прекланят пред делото на Антим I – Видински митрополит и първи български екзарх след основаването на Българската екзархия. Той има изключителен принос за извоюване на независима българската църква, за превръщането на българския национален въпрос в международен и за изграждането на българската държавност след края на османско владичество през 1878 г.

Антим I получил солидно образование в Хилендарския манастир, в едно от най-известните светски училища в Истанбул – Великата народна школа в Куручешме и в Теологическата семинария на Вселенската патриаршия. Завършва богословие в Московската духовна академия и се връща в Теологическата семинария първо като преподавател и после като ректор. Като Видински митрополит от 1868 г. отхвърля подчинение на гръцката църква в лицето на Вселенската патриаршия и се превръща в един от най-отявлените борци за независима българска църква. Българската екзархия е учредена през 1870 г., а през 1872 г. за неин екзарх е избран Антим I, за когото църковната свобода е първата стъпка на българите към възстановяване на независима българска държава. Той се включва в подготовката на Априлското въстание от 1876, което е потушено от войските на султана. Антим I събира доказателства за жертвите и ги представя на посланиците на Великите сили, искайки закрила за българите. Осъден от Високата порта и изпратен на заточение Мала Азия, той се обръща към руския цар. Разказват, че след като прочел писмото му, Александър II написал върху него „Да се освободи България!“. Последвалата Руско-турската война е начало на Освобождението и завръщането на Антим I като Видински митрополит.

През 1879 г. е избран за председател на Учредителното народно събрание на свободна България, където рязко се обявява срещу консервативния руски проект за конституция и успява да наложи този на либералите. „Вие ни освободихте от турците, чудя се кой ще ни освободи от Вас?“, попитал Антим I руския императорски комисар княз Дондуков, ръководил Временното руско управление в България.

Освен заради духовното си наследство Антим I е високо ценен като щедър дарител. Той починал във Видин през 1888 година, като завещал всичко, което имал на „...видинските български православни училища“. В завещанието пишело да се построи и едно девическо училище. На 30 ноември 1891 г. училището приема първите си ученици. Наследник на това училище днес е Природо-математическа гимназия „Екзарх Антим I“.

Да разкажем на съседите една наша история

Една от най-известните и предавана от поколение на поколение легенда е свързана със символа на Видин – крепостта „Баба Вида“. В нея се разказва за крайдунавски цар, мъдър и скромнен, изключително миролюбив и обичан от народа си. Той имал три дъщери: Вида, Кула и Гъмза, те били умни и хубави. Мечтата на царя била да ги ожени и задоми. Привикал ги поотделно мъдрият цар, като всяка увещавал, че е много умна и красива. Обяснявал им, че много ги обича и от всичко най-много иска да ги види задомени с мъдри съпрузи. Обещавал им част от своите владения като зестра, заклел ги да не враждуват с никого и помежду си, да живеят мирно и в разбирателство със своя и чуждите народи. След това ги събрал и им повторил думите си, сестрите били доволни от чутото, прегърнали се и заживели в очакване на своите принцове, всяка във своите подарени от царя владения.

Минало време и в дома на бащата дошъл млад сръбски цар, поискал той за жена най-малката от трите. Поискал Гъмза. Старият баща познавал буйния нрав на своя съсед, знаел за разгулния живот, който той водел и не искал да даде своята дъщеря. Но тя била силно влюбена в младия и хубав мъж. Не се вслушала в бащиния съвет и се омъжила за сръбския цар. Животът им бил точно такъв, какъвто си го представял бащата. Младият цар прекарвал цели нощи в разгул с приятелите си, животът му минавал във войни. Говорела му Гъмза, сочела за пример своя миролюбив баща. Това ядосало съпруга ѝ и той я изпратил на заточение в манастир. Не след дълго и средната сестра – Кула, се омъжила за един български болярин, но и тя не случила. И той набързо прахосал бащиното ѝ имане. След време Вида и Кула отишли в манастира и що да видят – Гъмза не приличала на себе си, а от красотата ѝ останал само спомен. Разплакала се Вида и казала: „Зле сте, сестри мои, от вашите женитби се уплашиха много хора, уплаших се и аз. Никога няма да се омъжа. В старопрестолния град Бдин строя големи кули. От тези кули ще се вижда на север и на юг, по тях ще се ориентират всички пътници, идващи от запад и изток. Тези кули ще носят моето име и всеки, който ги зърне самотни на дунавския бряг, ще си каже: Тук баба Вида като млада царкиня живя. Това са нейните дворци – Бабините Видини кули.“

Друга легенда разказва за двама братя и две сестри – Гъмзо, Коста, Кула и Вида. Те постоянно се карали и затова решили да се разделят. Гъмзо създал Гъмзиград, Коста – град Костолец, Кула – град Кула, а Вида, най-малката сестра, създала град Видин. Постепенно в тези градове започнали да прииждат хора от околностите и да се заселват. Гъмзо мечтаел да отглежда лозя и да произвежда вино. Затова засадил цялата си земя с лозови насаждения, от които правел вино, което е известно и до ден днешен под името „Гъмза“. На неговата земя се заселили много хора, които работели в лозята и произвеждали прочутото вино.

